

jongen met de vleugels. Eieren leggen en broeden doen zij niet op dezelfde plaats en dat is een der redenen waarom men ze zoo moeilijk kan vinden."

Nog elders zegt dezelfde grieksche schrijver: „De patrijshen legt niet meer dan 10 à 16 eieren en mij is maar één enkel geval bekend, dat men in een en hetzelfde nest 27 eieren vond: wellicht legden daar twee patrijzen in." Volgens hem zou het meer dan eens vóórkomen, dat het haantje de eieren uit het nest wierp, ze vernietigde, enkel en alleen omdat het wist dat de minnetijd nu uit was. Maar, voegt de schrijver erbij, slim als het wijfje is, weet het het snoode plan te verijdelen en gaat daarom haar eieren elders leggen. Soms doet het hennetje het ook wanneer het mannetje erbij is, maar dan is dat ook het laatste dat het nog te leggen over heeft en om het gansche broedsel te redden, blijft het er dan voor goed op zitten.

In die bewering van den ouden Aristoteles ligt dan ook wel een zweem van waarheid. Zeker is het inderdaad, dat de patrijshaantjes het den hennetjes in het voorjaar wel eens lastig kunnen maken, dat hun minnekozerijen en hun plagerijen soms zoo lang duren dat, al is de legtijd daar, zij haar geen rust laten en het hennetje wel eens een ei verliest.

Onbekend waren blijkbaar de Ouden met de aanhanke-lijkheid van het mannetje tegenover zijn vrouwje. Aelianus toch laat zich daaromtrent als volgt uit: „Wil de patrijshen leggen, dan tracht zij zich voor haren echtgenoot te verbergen en hem te beletten haar eieren te vernielen; in zijn geilheid gunt hij haar zelfs geen tijd om te broeden. De geslachtsdrift der haantjes is wel zoo fel, dat beide echtgenooten vaak tegen elkander vechten en soms wel zoo verwoed, dat de hen er het leven bij inschiet."

Dat zij desondanks hun best deden om nader door te dringen in de zeden en gewoonten der patrijzen, en het zelfs vrij ver gebracht hadden in de kennis der geleidelijke ontwikkeling van het embryo, moge blijken uit deze woorden van den grooten Romeinschen redenaar Cicero, in een zijner brieven „Ad familiares": „wanneer de jonge patrijsjes nog in het ei opgesloten zitten, wachten zij niet totdat de ouders de gevangenis ontsluiten, waarin zij zitten opgesloten, maar, alsof zij aan een gesloten deur kloppen, prikken zij zelf de eieren open, wringen zich met het kopje eruit, loopen dan onmiddellijk weg, schudden de nog aan de staart hangende andere helft van de schaal van zich af, en loopen vlug weg. Opletend loopen zij heen en weer en gehoorzamen onmiddellijk aan de lokstem der moeder, zodra deze hun beveelt om ergens een schuilplaats te gaan opzoeken. Nooit zal zij haar kuikentjes op dezelfde plaats verstoppen, maar ze verspreiden op verschillende punten. Is zij er van overtuigd dat allen goed geborgen zijn, dan voegt zij zich bij het mannetje, om samen hun best te doen voor de veiligheid van hun kroost.

Eigenaardiger nog is wat Plutarchus vertelt van de wijze waarop jonge patrijzen zich tegen gevaar weten te behoeden. „De ouders, beweert hij, gewennen hun jongen er aan om, zodra gevaar dreigt, zich op den rug te leggen en zich zoo snel mogelijk met aarde of met boombladen te bedekken en dat doen zij geregeld, zodra iemand de plaats nadert, waar zij zich bevinden". Voor zoover ik heb kunnen nagaan, is er noch vóór, noch tegen deze meening van Plutarchus iemand opgekomen. Dat in die bewering heel wat overdrijving zit, is echter duidelijk voor een ieder die wel eens in de gelegenheid geweest is om het doen en laten van jonge hoenders van nabij gade te slaan. Een feit toch is het dat, zodra er gevaar dreigt, de oude patrijzen haar jongen hiervan verwittigen, dat zij zich op een gegeven sein uit de voeten maken, en dat de oude patrijzen er een handje van hebben om roofvogels van de wijs te brengen, door het te doen vóórkomen als waren zij lam en niet in staat om te vliegen. Zij trekken van haar jongen de aandacht af, doen alsof zij voor den vrijbuiters een gemakkelijke prooi zijn en eerst op het allerlaatste oogenblik laten zij hem merken dat hij werd beetgenomen.

Dat wisten de Ouden trouwens ook en het blijkt duidelijk uit de werken van den reeds aangehaalden Aelianus, die omtrent de kunstgrepen der patrijsouders nog het volgende mededeelt: „Niet zodra ziet de patrijshen iemand in de richting van haar nest komen en vreest zij dat haar jongen in gevaar zullen komen, of zij laat zich voor den voeten van den jager neervallen en zoo dicht bij hem, dat hij haar als het ware maar voor het grijpen heeft. Reeds bukt hij zich naar den begeerden buit, maar de hen is hem te slim af; op het laatste oogenblik ontglipt zij hem en de kuikens zelf zijn eveneens verdwenen. Is de moeder daarvan overtuigd, dan krijgt zij nieuwen moed, stoort zich niet meer aan haar belager, loopt naar haar jongen en laat den jager staan waar hij staat. Is het gevaar geweken, dan roept zij haar jongen en deze komen onmiddellijk bij haar terug."

Datzelfde doen de hedendaagsche patrijzen ook nog, zodra haar klein huishoudentje in gevaar verkeert. Menig jager is ervan getuige geweest, hoe zij, zooals Plinius de jonge zegt, zich voordoet als een vleugellamme, doet als kon zij niet vliegen, enkele meters verder gaat en erin slaagt om de aandacht af te leiden van haar kuikens. „Zodra de patrijshen weet, zegt hij, dat haar kroost geen gevaar meer te vrezen heeft, loopt zij, zoo vlug zij kan,

het land op, werpt zich op den rug, verzamelt met de pooten wat van het rond haar liggend zand en blijft onbeweeglijk liggen". Het is hetzelfde middel dat, volgens Plutarchus, de jonge patrijsjes gebruiken, om zich te verbergen voor den zoekenden, alzienden blik van den jager.

Afstappend van de profane schrijvers uit de Grieksche en de Romeinsche Oudheid, ben ik zoo vrij om het Boek der Boeken, de H. Schrift eens op te slaan, om te zien of daar, waar schier over alles gesproken wordt, ook van patrijzen niets zou te lezen staan.

Met geen enkel woord wordt ervan gerept in de boeken van Mozes. De koningen van Israël doen alsof zij niet geweten hebben wat een patrijs waard is en wij moeten blijven doorbladeren tot aan den profeet Jeremias, die het volgende mededeelt: „Zooals een patrijs die zich op haar eieren zet en ze niet uitbroeit, zoo is ook hij die onrechtvaardig goed verzamelt, want zonder zich eraan te verwachten, moet hij er vandaan en wordt bespot". Recht duidelijk is mij die vergelijking niet en ik snap het verband niet tusschen een broedende patrijs en haar schier-eieren, met een woekeraar of een of ander daarmee gelijkaard type. Ik stak mijn licht op bij iemand die, beter dan ik, op de hoogte is van bijbelteksten en mij dan ook den zin ervan als volgt verklaarde: In veel Zuidelijke landen bestaat de meening dat, zodra jonge patrijzen het ei verlaten hebben, zij ook onmiddellijk de stem hunner moeder weten te onderscheiden van de stem van alle andere patrijshennen. Gebeurt het nu dat een nest met patrijseieren door een anderen vogel zou bebroed worden en dat de geboren wordende patrijskuikens, bij het verlaten van het ei, de stem hunner moeder vernemen, zij dan aan deze gehoor zouden geven en niet aan die der vreemde, die er alleen aan meehielp om de eieren uit te broeden; op dezelfde wijze zal iemand die iets op onrechtvaardige wijze verkregen heeft, dit weer even spoedig kwijt raken. Best mogelijk dat die uitleg goed goed is; ik geef hem zooals ik hem kreeg.

Hoe verder wij doordringen in de natuurkunde en in de geschiedenis der dieren, des te vreemder worden ook de voorstellingen die ons van patrijzen gegeven worden. Het is als of de vele nauwkeurige opmerkingen der Ouden, de werken waarin deze opmerkingen geboekt zijn, reeds sedert eeuwen waren verdwenen en vergeten, dat het menschedom terruggekeerd was naar een staat van algemeene onwetendheid, dat men hoegenaamd niets meer wist van wat vroeger geschiedde. Dit blijkt maar al te duidelijk uit een Duitsch werk, voor titel dragend „Das Buch der Natur" en waarin het volgende omtrent de patrijs te lezen staat: „Perdidax heet een patrijs, die haar naam ontleent aan het geluid dat zij maakt wanneer zij haar jongen roept. (Rephuhn = Roephoen) Zij is dierachtig en ontrouw, want zij steelt de eieren van haars gelijken. Haar hersenen zijn droog en daardoor vergeet zij vaak waar zij haar eieren gelegd heeft; deze worden dan door een andere patrijs gevonden en verder uitgebroed. Vreezen de jonge patrijzen gegrepen te zullen worden, dan nemen zij met de pootjes aard op en verbergen zich daaronder. Van natuur zijn zij dom; wil de vogelaar ze vangen en hij heeft er alvast een in zijn net, dan komen al die anderen aangelopen en ze worden de een na den andere gevangen. In den tijd waarop de geslachtsdrift haar rechten laat gelden, steken de patrijzen de tongen bij elkander om haar drift enigszins te koelen! Brengt de wind de lucht van het mannetje bij het wijfje, dan wordt dit, alléén daardoor, reeds bevrucht!!!"

Waar is zij gebleven, de leer der oude Grieken en die van de Romeinen? Omtrent de zeden der patrijzen waren zij veel beter ingelicht dan de Duitsche schrijver van den hierboven aangehaalden onzin, die in de XVIe eeuw zijn boek uitgaf. Het duurde echter niet lang of men kwam van dien onzin terug. Aan de hand van wat de oudere schrijvers er van verteld hadden, ging men de zeden en gewoonten van dat heerlijk wild wat meer van nabij bestudeeren. Jachtboeken werden geschreven, waarin de middelen werden aan de hand gedaan om patrijzen te bemachtigen; men trachtte patrijzen te fokken en van lieverlede namen zij, als vederwild, de plaats weer in welke zij verloren hadden.

Toen men haar beter had leeren kennen, begon men onderscheid te maken tusschen de verschillende variëteiten en lang duurde het niet, of de jagers wisten te vertellen welke de beste waren, want er was onderscheid in den smaak van patrijs, al naar het land waaruit zij kwamen.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur.

Terugkomende op het Verslag van de K.C.A. door den Heer J. Henneman Jr. in uw blad geplaatst, moet ik toch eenige opmerkingen maken. Ten eerste wat de Heer Henneman zegt van de Tentoonstelling der K.C.A., gehouden in 1912 te Haarlem, waar ik als secretaris Penningmeester optrad van de K.C.A., dat zulks een Duiker Schouw werd genoemd, moet ik werkelijk protesteeren, zulks is altijd een persoonlijke meening en opvatting van den Heer Henneman geweest, omdat Z.Ed. vermeende hierin niet voldoende erkend te zijn geweest, waarvan ik het tegendeel kan bewijzen. Wat ik altijd heb gemeend en nog van meening ben, is, dat om een Tentoonstelling van Honden goed te doen slagen, er een is die de

teugels in handen moet houden en hoewel zeer moeilijk, dit dan toch op zich moet nemen, hoewel ik altijd overleg heb gepleegd met het toenmalige bestuur; dat de Heer Henneman niet altijd aanwezig kon zijn, is niet mijn schuld. Wanneer ik evenwel de besprekingen indertijd over deze Tentoonstelling naga, kan ik hieruit niets anders opmaken als dat deze uitstekend geslaagd was en een succes voor de K.C.A. werd genoemd, dus geen Duikers Schouw. Ten tweede wat de Heer Henneman uit laat komen omtrent mijn voorzitterschap van de K.C.A., na het bedanken van den Heer Bouman als voorzitter, welks heengaan mij alijd heeft getroffen, hij is een goede leider als voorzitter der K.C.A. wel een bewijs dat Z.Ed. met algemeene stemmen werd benoemd tot Eere Voorzitter, hetgeen door hem rechtstreeks is aangenomen, maar de sympathie was er dan toch.

Toen ik door het warme pleidooi door den Heer A. J. M. Wessels candidaat werd gesteld en gekozen, was het mij een aangename taak om zulks te volbrengen, maar toen kwamen pas de addertjes onder het gras vandaan kruipen en zulks is den Heer Henneman ook bekend.

In de eerste plaats wil ik constateeren dat vele bestuursleden erkenden, waaronder ook de Heer Henneman, dat men nog nimmer gezelliger en aangenamer bestuurs vergaderingen had medegemaakt als onder mijn leiding, dus ik wel instaat was om een vergadering te leiden. Op de eerste vergaderingen had ik dan ook veel succes; ik wist n.l. een paar persoonlijke kwesties geheel uit de vergadering te weren, maar op volgende ledenvergaderingen kwam steeds weer de oppositie en werd deze op een manier gevoerd nu niet zoo vleidend, en laten wij de koe bij de hoorns vatten, niet de voorzitter, maar het waren andere struikelblokken die de Heeren opposanten in den weg stonden en zulks ten onrechte.

Daar ik vermeen dat een Vergadering van een Kynologen Club een aangename, ja zelfs een genoegelijke ontspanning moet zijn alwaar men bij elkaar komt om de Kynologie te bevorderen en niet om alle persoonlijkheden en twistappels naar voren te brengen en steeds het bestuur op een manier aan te vallen, die niet behoorlijk is, daar vermeende het bestuur met mij beter te doen om heen te gaan en aan bloc te bedanken, hoewel eenige zich daaraan niet hebben gehouden, maar dit moeten deze heeren voor hunne rekening nemen. Dan bij het heengaan van het bestuur in een vergadering uit te roepen, daar gaan de „kwajongens", zulks is schandelijk en iemand met een weinig eergevoel kent een dergelijk vereeniging den rug toe, hoeveel sympathie hij ook voorheen voore deze gevoelde.

Nogmaals, wil men critiek, laat zulks dan opbouwend en niet afbrekend zijn, wil men een verslag geven, doe het dan eerlijk en naar waarheid.

Met dank voor de plaatsing

UEd.Dw.

E. L. DUIKER.

Correspondentie.

J. B. te Winschoten. Ingezonden stukken naar aanleiding van be- of opmerkingen in andere bladen voorkomende, worden door ons niet opgenomen. — REDACTIE.

Holven.

Uitslag van den Kolfwedstrijd

op eigen baan, uitgeschreven door den Nederlandschen Kolfbond, gehouden in de maand September 1918.

I. Korpswedstrijd.

a. Gomballen. 1e prijs: Kolfclub „Ons Genoegen" te Noord-Scharwoude met 1462 punten.

Korpskolvers:	K. Kroon	486 punten.
	C. Langedijk Pz.	476 „
	W. Kostelijk	500 „

2e prijs: Kolfclub „Op Maat" te Zuid-Scharwoude met 1397 punten.

Korpskolvers:	P. Hagenaar	490 punten.
	D. Blom	469 „
	W. Goudsblom	438 „

b. Sajatballen. 1e prijs: Kolfclub „Utrecht" te Utrecht, met 1276 punten.

Korpskolvers:	C. F. H. Klokke	396 punten.
	T. P. van den Bergh	404 „
	H. G. van Huffel	476 „

2e prijs: Kolfclub „Mik-Wis" te Koog a/d Zaan, met 1225 punten.

Korpskolvers:	D. Tiemeyer	432 punten.
	P. Dil	456 „
	C. Ero	337 „

II. Personeele wedstrijd.

1e prijs: Jac. Hoefnagel, van „Keer Niet" te Lopik, met 521 punten in de 10 seriën.

2e prijs: P. Kuiper, van „Onder Ons" te Krommenie, met 263 punten in de eerste 5 seriën.

3e prijs: D. Smit, van „Sta Vast" te Bovenkarspel, met 266 punten in de laatste 5 seriën.

4e prijs: F. Koster, van „Sta Vast" te Bovenkarspel, met 57 punten in de eerste serie.

5e prijs: D. Blom, van „Op Maat" te Zuid-Scharwoude, met 59 punten in de laatste serie.

6e prijs: A. Berkhout, van „Op Maat" te Zuid-Scharwoude, met 21 twaalfen in de 10 seriën.

Utrecht, 11 October 1918.

De Secretaris,
A. P. L. SPUIJBROEK.

Watersport.

Deelnemers aan de Rondvaart door Nederland 1918 maken wij opmerkzaam, dat de inzending van Toerverhalen moet geschieden vóór of op 15 Oct. a.s. aan het Secretariaat van het Comité voor Wherry-wedstrijden, Heerengracht Nr. 257, Amsterdam.

Voor de twee beste Toerverhalen zijn door het Comité voor Wherry-wedstrijden uitgelooft kunstvoorwerpen als Prijs en Premie.